

Rehák László

KARDELJ HOZZÁJÁRULÁSA A SZOCIALISTA SZÖVETSEGGEL KAPCSOLATOS ELMÉLETHEZ ÉS GYAKORLATUNKHOZ

Kardeljnek a Szocialista Szövetséggel kapcsolatos érdeklődése, gyakorlati és elméleti tevékenysége általában jól ismert és nem szorul külön bizonyításra. Megjegyzendő, hogy Kardeljnek a Szocialista Szövetséggel, illetve elődszervezeteivel kapcsolatos gazdag elméleti és gyakorlati tevékenysége mindig a forradalom kibontakozásának és forradalmi-társadalmi rendünk továbbfejlesztésének, a széles tömegek mozgósításának és társadalomalakító tevékenységének, valamint a proletariátus és vezető forradalmi élcsapat-szervezetének, vagyis a vezető és irányító politikai erőnek a szolgálatában állt.

Ez a két alapvető tényező, amely gyakorlatilag minden forradalom lényeges sorskérdései közé tartozik, vagyis, a nagy tömegek mozgósítása és tömeges részvétele, valamint az élcsapatszervezet szerepének betöltése és megőrzése. Az első esetben mindig felmerül a nagy tömegek alkotó társadalmi öntevékenységének kibontakoztatási feladata, de egyben a vak öntörvényszerűség megfékezése és az adott korlátok közé való szorítása is. A forradalmi élcsapat történelmi szerepének betöltését illetően pedig a tömegekkel való kiterjedt kapcsolatteremtés igénye a fontos, de úgy, hogy az ilyen tömegkapcsolat kiépítése ne történjen a proletariátus történelmi szerepe és alapvető osztályérdekei rovására. Az élcsapatszerep megvalósítása egy másik véglet veszélyét is jelentheti. Azt, hogy a forradalmi élcsapat elhanyagolja tömegkapcsolatának ápolását és magába zárkózott, szektáns magatartást tanúsít. Ezért állnak szoros összefüggésben Kardelj elméleti munkáiban és gyakorlati tevékenységében a pártépítés és a Dolgozó Nép Szocialista Szövetségének (és elődszervezetei) kérdései. Ezért olyan lényeges Kardeljnek a Szocialista Szövetséggel kapcsolatos munkássága, a Jugoszláv Kommunista Párt, majd később a Jugoszláv Kommunista Szövetség munkaformáinak, szervezeti felépítésének és társadalmunkban betöltött szerepének elméleti megvilágítása és gyakorlati megvalósítása, amire a kevésbé jártasak nálunk nem figyeltek fel kellőképpen.

1. Szoros kapcsolat a Jugoszláv Kommunista Szövetség és a Szocialista Szövetség szerepének megvalósításában

Megállapítható, hogy Kardelj forradalmi munkásságának egész időtartama alatt folyamatosan foglalkozott a néptömegek szervezett tevékenységével a társadalom szocialista építése érdekében. Ezzel kapcsolatban Kardelj életművében jelentős helyet kapott a dolgozóknak mint a társadalmi viszonyok továbbfejlesztése hordozóinak szerepvállalása.

Ebben az összefüggésben hangsúlyozza Kardelj a Népfront, illetve a Szocialista Szövetség fontos szerepét a szocialista társadalmi viszonyok kialakításáért és továbbfejlesztéséért vívott küzdelemben, a dolgozók és általában a polgárok mindennapi tevékenysége kapcsán.¹ Ezért is szögezi le a Szocialista Szövetségről a JSZSZK alkotmánya, hogy „szocialista öngazgatási rendszerünkben a társadalmi-politikai tevékenység legszélesebb alapja”.²

Magának Kardeljnek a szocialista építés tömegbázisát biztosító törekvéseit jellemezve, a Jugoszláv Kommunista Szövetség Központi Bizottságának a JKSZ XII. kongresszusa elé terjesztett 1982 márciusában keltezett jelentése, amelyben bevezetőül értékeli a két kongresszus között elhunyt Tito és Kardelj életművét, többek között Kardelj életművének a már említett jellegzetességére is a következőkben tér ki:

„... Kimeríthetetlen alkotói energiáját és forradalmi lelkesedését arra összpontosította, hogy a demokratikus és a hazafias erők kiterjedt frontja révén életre keltse az új típusú párt titói vízióját, ami kapcsolatban áll a munkássággal, a parasztsággal és a haladó értelmiséggel. A forradalom mindegyik szakaszában kifejezésre juttatta a néptömegek alkotó erejében, a munkásosztály hatékonyságába és kezdeményezésébe vetett hitét. A forradalmi feladatok megvalósításakor ezért támaszkodott mindig azokra a társadalmi erőkre – mindezekelőtt a munkásosztályra –, amelyek saját osztályérdekből is képesek voltak a forradalmi változásokat valóban teljesíteni. Ezzel magyarázható tartós törekvése, kezdve az Osvobodilna Fronttól és a Dolgozó Nép Szocialista Szövetségének jelenkori szerepében megtestesült hagyományaitól, hogy nemcsak érvényesíteni akarta, hanem szüntelenül elmélyíteni forradalmunk demokratikus tartalmát, biztosítani folyamatosságát.”³

Nem véletlen, hogy a Kardelj műveiből egy-egy témakört felölelő kötetek jelentős teret szentelnek a pártépítésnek, valamint a JKSZ munkamódszere fejlesztésének és a JKSZ új követelményeknek megfelelő helyének. Így a KSZ Tartományi Marxista Központjának induló sorozatában is elsőnek Tito tematikus kötete, másodiknak pedig Kardeljnek a JKSZ-nek forradalmi tevékenységére vonatkozó újabb keletű munkáiból jelentetett meg válogatást (Dr. Bogdan Trifunović válogatása), 1976-ban. A belgrádi Komunist Kiadói Központ hétkötetes Kardelj válogatott művei című kiadványában is – melynek szerkesztésébe a már nagybeteg szerzőt is bevonták – külön kötet (a VII. zárókötet) tartalmazza a Jugoszláv Kommunista Szövetségre vonatkozó leglényegesebb írásokat. Hasonlóan járt el hazánk további kilenc kiadvállalata is, amikor Kardeljnek az öngazgatásra vonatkozó legfontosabb írásait gyűjtötte kötetbe (a végrehajtó kiadó a szarajevói Svjetlost volt). 1979-ben a sorozat harmadik

kötetébe, az öngazgatású szocialista társadalom alanyi erői szűkebb témakörében jobbra a Kommunista Szövetségre vonatkozó írásokat jelentették meg (Ivan Bratko és dr. Arif Tanović recenzálták a válogatást).⁴

2. A jugoszláv forradalom osztálystratégiájának kimunkálásához és megvalósításához való hozzájárulás

Kardelj nemcsak a fegyveres harc idején, de azt követően is kitűnt a titói osztálystratégia tudatosításában. Ebben jelentős tapasztalatokat szerzett szűkebb pátriájában, még a tőkés Jugoszlávia időszakában, a JKP Tito vezetésével eltökélt és megvalósított antifasiszta népfront-politikájának életre hívásában, majd a népfelszabadító mozgalom politikai erősödéséhez való hozzájárulásával, a háborúban álló ország egész területén. Ezért érthető, hogy az Egységes Népfront első kongresszusán (1945 augusztusában) Kardelj tartotta a bevezető beszámolót.⁵

Ez a beszámoló a mai olvasó számára is sokat mond. Természetesen, ez a kongresszusi beszámoló nem az első jelentős írás, amelyben Kardelj részletezi a Tito vezette népfelszabadító mozgalom és az új Jugoszlávia kiépítésének szociális alapjait és osztálystratégiáját. Erről tanúskodik első háború utáni tanulmány- és cikkgyűjteménye, amely „Az új Jugoszlávia útja” címen jelent meg nemzeteink és nemzetiségeink nyelvén, többek között magyar nyelven is.

Nem túlzás a megállapítás, hogy Kardelj elméleti kutatásai és gyakorlati forradalmi tevékenysége végigkíséri a Népfelszabadító Front, majd az Egységes Népfront, illetve a Dolgozó Nép Szocialista Szövetségének egész fejlődési útját és társadalmi szerepének kialakulását.

Kardelj ebben a témakörben a Tito vezette Jugoszláv Kommunista Párt antifasiszta népfrontpolitikájának osztálystratégiájából indul ki, nevezetesen a munkásosztály osztályszövetségi politikájának kiépítéséből és szilárdításából. Ebből a szempontból – különféle változatban kifejtve – magyarázza a Szocialista Szövetség fontosságát, mert az tulajdonképpen szervezeti keret a munkások és parasztok osztályszövetsége számára. Ez az osztályszövetség, amely felöleli a többi dolgozó fölzárkózását is, meghatározó jelentőségű volt a fegyveres harc idején és az azt követő szocialista építés korszakában. Ennek az osztályszövetségnek a megvalósítása lényegesen kihatott a Jugoszláviában kialakult proletárdiktatúra formájára, és a maga módján reafirmálta a proletárdiktatúra egységes lényegi tartalmára, de a szükségszerű különféle megjelenési formáira vonatkozó lenini tanítást is. Ez az osztálystratégia biztosította nemcsak a dolgozók tömeges részvételét forradalmunk minden szakaszában, hanem ennek alapján a közvetlen szocialista demokrácia formáját is a nálunk létrehozott proletárdiktatúra rendszere számára.

Ez a körülmény nyilvánul meg a Népfelszabadító Hadsereg és partizán osztagok jellegében, de ez jutott kifejezésre a népfelszabadító bizottságok esetében is mint az új forradalmi hatalom szerveiben, illetve a háború befejeztével a népbizottságok belső társadalmi osztálytartalmában. Ezért volt forradal-

munk logikájával összhangban az öngazgatás rendszerének intézményes bevezetése 1950-ben, majd a döntéshozatal küldöttrendszerű bevezetése két évtizeddel később.

A szocialista építés, s ezt megelőzően a győzedelmes fegyveres forradalmi harc, valamint a szocialista építés távlatainak kutatása során állandóan a tömegek alkotóerejének felszabadítása, és ennek a felszabadult és mozgósított társadalmi erőnek a megfelelő irányba való egyengetése foglalkoztatja Kardelj elméleti vizsgálódásait és gyakorlati ténykedését – előtérben a saját körülményeink között létrejövő osztályszövetség-politikával. Ez a politika viszont szervezeti szempontból megköveteli a Szocialista Szövetség – valamikor a Népfelszabadító Front, illetve az Egységes Jugoszláv Népfront – szerepének a megfelelő fejlődési szakaszhoz való idomítását, illetve a munkásosztály forradalmi élcsapat-szervezetének megfelelő kiépítését és tevékenységi módszerét.

Kardelj gyakorlati és elméleti munkásságában politikai rendszerünk fejlesztése jelentős helyet foglal el. Behatóan és folyamatosan foglalkozik a Kommunista Szövetség kiépítésével mint társadalmi átalakulásunk egyik alapvető és meghatározó tényezőjével. Ilyen értelemben kell értelmezni azt is, amit Kardelj a Dolgozó Nép Szocialista Szövetségének – mint átfogó társadalmi-politikai szervezetnek – és a Kommunista Szövetségnek – mint forradalmi élcsapatnak – a viszonyáról ír.

Élete utolsó befejezett művében, amely politikai rendszerünk fejlődési irányzataival foglalkozott, majd a kiegészített második kiadásában, 1978-ban, erről a viszonyrendszerrel többek között a következőket írja (A fejezet címe: A Dolgozó Nép Szocialista Szövetsége mint a küldöttrendszer alkotó ereje):

„Az öngazgatási bázissal egybekapcsolódó társadalmi-politikai és más társadalmi szervezetek kölcsönös függősége a legnyilvánvalóbban a Dolgozó Nép Szocialista Szövetségében testesül meg. Ez a szervezet nemcsak arra való forma, hogy a közös politikai és társadalmi akciók demokratikus megállapítása céljából fogja össze őket, hanem mindenekelőtt annak formája, hogy fenntartsák az állandó kapcsolatot a dolgozók és a polgárok tömegeivel...

... Amíg azonban a Kommunista Szövetség társadalmi-történelmi szerepénél fogva elsősorban a szocialista társadalom fejlődésének eszmei és általános politikai problémái felé fordul, és így is kell tennie, addig a Szocialista Szövetségnek – noha neki is meg kell határoznia a szocializmus továbbfejlődésének eszmei-politikai problémáihoz való hozzáállását – mindenekelőtt a dolgozó tömegek és öngazgatási közösségeik érdekeinek megvalósításával kapcsolatos problémák felé kell fordulnia, és pedig a társadalom általános eszmei és politikai mozgásából és azoknak a társadalmi erőknél a tevékenységéből kiindulva, amelyek mindenekelőtt felelősek e célok megvalósításáért...”⁶

A Kommunista Szövetség és a Szocialista Szövetség viszonyát szemlélve jelen van ez utóbbi szervezet átfogó jellege, a dolgozók és polgárok sokaságának – s mint látni fogjuk, ezen szerep elmulasztását Kardelj külön rosszallja – egy frontba tömörítse, érdekeikkel és akarásaikkal együtt. Nemcsak mint egyének, de mint társadalmi-politikai és más társadalmi szervezetek tömörülését is szorgalmazza ez, azzal a célzattal, hogy összehangolva, vagy legalábbis közel hozva törekvéseiket és elvárásaikat, összefogva cselekedjenek.

Ezért is emlegette Kardelj már a 60-as évek végén a Szocialista Szövetséget a „szervezetek szervezeteként”, majd később – s ez a meghatározása általánosan meg is honosodott – mint a szervezett szocialista társadalmi erők közös frontját.

A már említett 1978-ban véglegesített politikai rendszerünk fejlődési irányáról írt tanulmánykötetében Kardelj többek között így fogalmazott: „Mint ilyenek a Dolgozó Nép Szocialista Szövetségének és a keretében működő összes társadalmi-politikai szervezetnek mindenekelőtt azért kell harcolnia, hogy a Szocialista Szövetség saját soraiba tömörítse a dolgozók és a polgárok legszélesebb tömegeit, tekintet nélkül eltérő ideológiai beállítottságukra.

Szocialista cselekvésünk a tudományos szocializmus marxista elméletén alapul. Ez azonban nem jelenti azt, jegyzi meg Kardelj, hogy a szocializmus csak az említett, illetve a tudomány ügye, s hogy csak a marxisták dolga. Ez mindenekelőtt a munkásosztály és a dolgozó tömegek ügye abban a gyakorlati harcban, amelyet osztály-, szociális, politikai, kulturális és más érdekeik érvényesítéséért folytatnak... Ezek szerint nem kell az embernek képzett marxistának lennie ahhoz, hogy ideológiai nézetei mindig és minden vonatkozásban összhangban álljanak a marxizmus ideológiájával, nem kell hogy az ember mindig egyetértésben legyen a többség véleményével, attól még lehet hű a szocializmushoz, mint társadalmi-gazdasági és politikai érdekei megvalósításának formájához. A lényeg az, hogy a dolgozók és a polgárok teljes demokratikus felelősséggel kapcsolódjanak be az öngazgatási demokrácia rendszerébe...”⁷

3. Követelmények, fogyatékoságok a Szocialista Szövetség szerepének megvalósításában

A szocialista öngazgatás politikai rendszerének továbbfejlesztése és ezzel kapcsolatban a Szocialista Szövetség szerepe, a felmerülő fogyatékoságok kiküszöbölése – a közvetlen környezetében dolgozók szerint – élete utolsó éveiben élénken foglalkoztatta Kardelj. Szándékában volt erről a témáról egy átfogó esettanulmányt írni. De mielőtt szándékát megvalósíthatta volna, lényegesnek tartotta a Kommunista Szövetség helyzetét megvilágítani már kialakult és közvetlenül megvalósításra váró politikai rendszerünkben, mint a Szocialista Szövetség további fejlődésének kulcskérdését. Erre kiváló alkalom adódott, sőt szükség is mutatkozott, az 1974-es alkotmányt követő tapasztalatok leszűrésekor, illetve a politikai rendszerünket meghatározó alapokmány megvalósításának kezdeti szakaszát is elemző XI. pártkongresszuson (1978). Kongresszusi előkészítő anyagként írta Kardelj *A szocialista öngazgatás politikai rendszerének fejlődési irányai* c. tanulmányát. Nyilvánvaló, hogy ebben az esettanulmány-kötetben, amely annak idején közkézen forgott, és jelentős eszmei-politikai hatást gyakorolt, témáját elsősorban a Kommunista Szövetség szemszögéből tárgyalja a szerző. Így Kardelj tervének első részét sikeresen meg is valósította. Végleges szándékát azonban betegségének előrehaladása és korai halála megakadályozta, s így nem folytathatta politikai rendszerünk működésének vizsgálatát a Szocialista Szövetség fejlesztése szemszögéből.

Ez alkalommal nem térünk ki azokra az intelmekre, elemzésekre, amelyeket Kardelj élete utolsó éveiben közzétett a Szocialista Szövetség működésével kapcsolatban és annak érdekében, hogy megfelelően ellássa szerepét szocialista öngazgatási rendszerünkben. Ezúttal csupán két alapvető feladatkörre korlátozódunk: a Szocialista Szövetség tömegességének felfejlesztésére és ennek a követelménynek a KSZ részéről történő gyakori lebecsülésére; továbbá a Szocialista Szövetség tömegeket mozgósító szerepére, hogy ezáltal távlatot nyisson a dolgozók és polgárok egyéni és közös törekvéseinek.

Előreláthatólag záros határidőn belül alkalom nyílik részletesebben tárgyalni Kardeljnek a Szocialista Szövetségre vonatkozó ma is időszerű fejtegetéseit, ugyanis az öngazgatás elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozó ljubljanoi központ tanácsa már elhatározta, hogy hamarosan külön kötetben is közreadja Kardeljnek a Szocialista Szövetségre vonatkozó legfontosabb munkáit. A kötet szerkesztői dr. B. Trifunović, dr. M. Rožić és B. Tkačik. A könyv már 1984 első felében megjelenik,⁸ és valószínűleg alkalmat nyújt majd Kardelj Szocialista Szövetséggel kapcsolatos meglátásainak a bővebb ismertetésére.

Kardelj igen szókimondóan bírálja a Szocialista Szövetség tömegkapcsolatának lanyhulását, és kertelés nélkül mutat rá ennek okaira is 1978-ban véglegesített politikai rendszerünkről szóló esettanulmányában. Többek között a következőket szögezi le:

„Tény azonban, hogy a tömegeknek és a legszélesebb szocialista társadalmi erőknél ez a nagy szocialista szervezete társadalmunkban még nem foglalta el azt a helyet és szerepet, amelyre pedig rendszerünk demokratikus fejlődéséből következően egy ilyen szervezetnek szüksége van. Sőt még abból a helyzetből is kiszorult, amelyet magával a népfelszabadító felkeléssel és a forradalommal ért el társadalmunkban. Ennek következtében a szervezetnek – egyezsersmind a Kommunista Szövetségnek és más társadalmi-politikai szervezetnek is – lazábbá vált a kapcsolata a dolgozó tömegek mindennapi érdekeivel.

Véleményem szerint, folytatja Kardelj, ez a helyzet mindenekelőtt a kommunistáknak, illetve a Kommunista Szövetség fórumainak e szervezet iránti ingadozó, tartózkodó, gyakran pedig téves magatartásából következik. Azt hiszem, túlzás nélkül állíthatom, hogy a Szocialista Szövetség társadalmi szerepének, valamint a Kommunista Szövetség e szervezettel kapcsolatos feladatainak lebecsülése igen elterjedt jelenség a Kommunista Szövetségben, és pedig nem is csak a széles körű tagságban. Ez a lebecsülés pedig odavezet, hogy a Kommunista Szövetség szervezetei és bizottságai igen gyakran passzívan viszonyulnak a Szocialista Szövetség társadalmi szerepének és feladatainak megvalósításához, néha meg szinte afféle konkurens szervezatként kezelik.

A Szocialista Szövetség társadalmi funkciójához való helytelen viszonyulás következményeként a Kommunista Szövetség tagjainak jelentős része, különösen a társult munkából valók, nem kapcsolódnak be a Szocialista Szövetség és más társadalmi-politikai szervezetek tevékenységébe a helyi közösségben és a községben. Passzivitásukat gyakran elfogadhatatlan tételekkel próbálják igazolni, mondván, hogy a kommunisták nem kötelesek „két fronton” tevékenykedni, és hogy a Kommunista Szövetségnek állítólag az a feladata, hogy utasí-

tásokat adjon a Szocialista Szövetségnek a munkára, majd mérje fel, hogyan keltek ezek életre a valóságban...⁹

A Szocialista Szövetség állandó távlatokat feltáró szerepét, amely szerep ma, és a jövőben is időszerű marad, Kardelj még 1953-ban, a Jugoszláv Népfront IV. kongresszusán (ekkor változtatja nevét a Dolgozó Nép Szocialista Szövetségére) ismertette. A Népfront és a Dolgozó Nép Szocialista Szövetsége című beszámolója (A DNSZSZ soron levő feladatai alcímmel) a távlatok feltárásának állandó és múlhatatlan feladatáról szól, természetesen ezt nem a kimondott vagy leírt szavakra zsugorítva, hanem intézkedések foganatosítását, célkitűzést és elérést is értve ezen. Ezzel kapcsolatban a most is időszerű megállapításokat teszi a szerző: „...Amennyiben képesek leszünk a munkásosztály előtt és a dolgozó tömegek előtt szüntelenül feltárni fejlődésünk világos távlatait, és amennyiben saját tapasztalataik alapján megbizonyosodnak, hogy ezek a távlatok gyorsabban vagy lassabban valóra válnak – ami az általunk nem mindig uralt körülményektől függ –, csak akkor lesznek ezek a tömegek felkészült és önkezdeményező részvevői a szocializmusépítés nagy művének, a mindenmű szocialistaellenes irányzattal szembeni harcban. Amennyiben mindig megtaláljuk a harc és tevékenység olyan módozatait, amelyek megfelelnek a tömegek tudatának és felfogásának, képesek leszünk ennek a tudatnak kialakításában tényező lenni és a dolgozó tömegek társadalmi tevékenységét irányítani – ami végérvényesen minden politikai tevékenységünk legfőbb célja is...¹⁰

Zárógondolatként megállapíthatjuk: Kardeljnek a Szocialista Szövetséggel kapcsolatos elméleti és gyakorlati munkássága egész forradalmi alkotó tevékenységén végigvonul. Életműve a Szocialista Szövetségnek, ennek a lényeges és nélkülözhetetlen társadalmi-politikai szervezetnek nemcsak történelmét, fejlődését és kialakulását világítja meg, hanem még sokáig számtalan útmutatást is tartalmaz jelenlegi és jövőbeli fejlődésünkhöz.

Jegyzetek

- ¹ Lásd: „Informacije” Jugoslovenskog centra za teoriju i praksu samoupravljanja Edvard Kardelj; Ljubljana, godina IV, broj 1, septembar 1983. str. 15–16 (direktor: Borisav Lazarević, urednik Ilija Globačnik).
- ² Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány Alkotmánya; A Szerb Szocialista Köztársaság Alkotmánya; A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság Alkotmánya – A VSZAT Hivatalos Lap kiadása; Novi Sad, 1977. (A JSZSZK Alkotmánya; Bevezető rész, Alapelvek, VIII. rész, 3. bekezdés), 287. oldal.
- ³ A Kommunisták melléklete (megjelent a Magyar Szó) A JKSZ Központi Bizottságának jelentése..., Belgrád 1982. március, 9. oldal.
- ⁴ Edvard Kardelj: Savez Komunističke Jugoslavije u revolucionarnoj akciji; Politička teorija i praksa, knjiga 2; Centar PK SKV za političke studije i marksističko obrazovanje; Novi Sad, 1976, str. 298. Edvard Kardelj: Savez Komunističke Jugoslavije, Izbor iz dela VII; Izdavački centar Komunist; Beograd, 1979. str. 489. – Edvard Kardelj: Samoupravljanje; 3 knjiga, Subjektivne snage u samoupravnom socijalističkom društvu; Izdavači: „Svjetlost“ (izvršni izdavač), Državna

založba Slovenije, „Mladost“, „Prosveta“, „Pobjeda“, „Rilindja“, „Matica srpska“, „Misla“, Vojno izdavački zavod; Sarajevo, 1979, str. 436.

- ⁵ A Jugoszlávia Népfrentjának jellege, politikája és feladatai (Beszámoló Jugoszlávia Népfrentja I. kongresszusán); először könyv alakban megjelentetve: Edvard Kardelj: Put nove Jugoslavije 1941–1945; Kultura, Beograd–Zagreb, 1946, 79–112. oldal.
- ⁶ Edvard Kardelj: A szocialista öngazgatás politikai rendszerének fejlődési irányai. Második bővített, átdolgozott kiadás; Forum Könyvkiadó; Újvidék, 1982, 273. és 277. oldal.
- ⁷ Uo. 279–280. oldal.
- ⁸ „Informacije” Jugoslovenskog centra za teoriju i praksu samoupravljanja Edvard Kardelj; Ljubljana, godina V, broj 1, januar 1984, str. 5.
- ⁹ Edvard Kardelj: A szocialista öngazgatás politikai rendszerének fejlődési irányai. Második, bővített, átdolgozott kiadás. Forum Könyvkiadó; Újvidék, 1982, 273–274. oldal.
- ¹⁰ Edvard Kardelj: Razvoj i uloga Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije; Politička teorija i praksa, knjiga 15; Centar PK SKV za političke studije i marksističko obrazovanje; Novi Sad, 1980, str. 143.

Rezime

Kardeljev doprinos teoriji i praksi vezane za Socijalistički savez

U svom radu autor ukazuje da je opšte poznato da u životnom delu interesovanje Kardelja za praktična i teoretska pitanja vezana za Socijalistički savez zauzima jedno od istaknutih mesta. Manje upućenima nije uvek dovoljno poznato koliko se Kardelj bavio i pitanjima izgradnje revolucionarne avangardne organizacije radničke klase, formiranjem adekvatne metode delovanja datog perioda socijalističke izgradnje u nas i odgovarajućeg mesta Saveza komunista, ranije KPJ, u našem političkom sistemu neposredne socijalističke demokratije.

Ovo intenzivno interesovanje i za Socijalistički savez i za Savez komunista u praktičnom delovanju i u teoretskim istraživanjima Kardelja ima svoju čvrstu unutrašnju logiku. Kardelj je uložio Socijalističkog saveza radnog naroda, odnosno njegovim organizacijama – prethodnicima, uvek prilazio sa gledišta priprema, odvijanja oružane faze socijalističke revolucije i njene pobeđe, kao i problematici revolucionarnog preobražaja našeg društva i društvenih odnosa, u uslovima relativno mirnih uslova izgradnje socijalizma.

Ovaj revolucionarni proces društvenog preobražavanja koliko da u našim uslovima ima svoje specifičnosti ipak je određujuća pozicija radničke klase i njene avangardne revolucionarne organizacije. Zato i ostvarivanje Titove klasne strategije revolucije, čija je osnovna društvena sadržina klasni savez radničke klase i seljaštva, a organizacioni okvir Antifašistički narodni front, pa Narodno oslobodilački front, Jedinštveni narodni front u prvim posleratnim godinama, pa na kraju Socijalistički savez radnog naroda – tesno se povezuje sa odgovarajućom organizacijom i delovanjem Saveza komunista.

Autor u svom radu baš naglasak stavlja – polazeći od Kardeljevog životnog dela, citirajući nekoliko karakterističnih izjašnjavanja našeg istaknutog marksiste – na organsku tesnu povezanost Socijalističkog saveza i Saveza komunista u ostvarivanju svojih uloga u našem društvu, doprinos Kardelja u razradi i ostvarivanju klasne strategije jugoslovenske revolucije i neke slabosti i zahteve u ostvarivanju uloge Socijalističkog saveza koje ističe Kardelj a koje će duže još biti aktuelni u našem društvenom razvoju.

Summary

Kardelj's Contribution to the Theory and Practice Concerning Socialist Alliance

Practical and theoretical questions concerning the Socialist Alliance had often been treated by Kardelj. To some people it is not known how much Kardelj dealt with the problems of creating the revolutionary organisation of working class, finding an adequate method of creating the socialist system, finding the right place for the League of Communists in our political system of socialist democracy.

The great interest that Kardelj had for the Socialist Alliance and the League of Communists has a logical explanation. He approached this problem having in mind the important role of these organisations in preparing and carrying out the armed revolution and escorting the socialist transformation.

Even though this transformation is a specific one, the position of the working class and its avanguard revolutionary organisations is the most important indicator of it. That is why Tito's class-strategy having for its base the unity of working class and peasants through the organisations such as: Antifascistic front of people, Front of national liberation, United front of people, and at the end Socialist Alliance, is connected with the organisation and activity of the Communist League.

The author points out the importance of the unity of Socialist Alliance and the League of Communists – quoting some characteristic thoughts of our outstanding marxist. He also points out the importance of Kardelj in working out and carrying out the strategy of Yugoslav revolution and in discovering some of the weaknesses of the Socialist Alliance that still exist.